

Habsburkové

Trochu jiný pohled na dějiny.

Tradiční dějepis označuje vládu rodu Habsburků většinou za „žalář národů“. Herec a průvodce pořadem Pavel Kříž se v sedmi dílech cyklu vydal na cestu po celé Evropě, aby na konkrétních místech pátral, jak to s panováním dynastie bylo a jak je možné, že vládla celých 640 let. Zjistil, jak moc ovlivňovaly dějiny málo známé intriky, intimní osudy a soukromé události členů panovnického rodu. Ta notoricky známá místa z dějepisu chtěl Pavel vidět na vlastní oči a třeba si projet trasu, kterou jel Ferdinand d'Este s chotí těsně před střelbou v Sarajevu. Pořad také pátrá po české stopě v dějinách Habsburků, jak se měnila moc, území a vliv středoevropského prostoru. Znalci to vědí, ale ví každý, kde že je to pole ze slavné bitvy na Moravském poli? Nebo kdo odpočívá v té zdobené rakvi za strohou tumbou Karla IV. v hrobce českých králů? Že historie slávy rodu paradoxně začala a skončila na stejném místě? „Každý z nás jistě přemýšlel o tom, jak naši předci žili, o co se v životě snažili a co je ovlivňovalo,“ říká **Pavel Kříž** a dodává: „Ta historická zvědavost se týká samozřejmě i celých národů. Pracovat na natáčení Habsburků bylo pro mě neskutečné dobrodružství. Prokousávat se historií panovnického rodu, který ovlivňoval život v naší zemi po více než 600 let, byl velký zážitek. Vždyť co je proti tak dlouhé době těch pár let existence naší republiky i s Československem dohromady? Doufám, že naše výprava za Habsburky diváky překvapí, zaujme a strhne tak jako nás a že se budou nedočkavě těšit na každý další díl.“

Dokumentární cyklus Habsburkové se snaží nahlížet na české dějiny z netradičního úhlu pohledu. „Pavel Kříž jako zástupce diváků projede celou Evropu, projde se po dějišti bitvy na Moravském poli, které není na Moravě,“ říká pověřený kreativní producent **Milan Vacek**, a pokračuje: „Zkusí si, kudy to jel Ferdinand, než ho zasáhlo ‚sedm kulí‘ v Sarajevu. Prozkoumá, jak byl zavražděn Valdštejn. Nebo se vykloní z toho okna Pražského hradu, kde proběhla defenestrace. Člověk má pak pocit, jako by tu historii sám prožíval.“

Scenárista Vladimír Mertlík: Fascinující je už sama délka, po kterou Habsburkové Evropu řídili

Jak Vás jako autora napadlo natočit cyklus Habsburkové a jaké jsou jeho cíle?

Jen v pohádkách se začíná slovy: Bylo - nebylo. Dějiny nejsou nic jiného než život, který minul a jiný na něj navazuje. V závěru mého předešlého autorského seriálu Lucemburkové v souvislosti se smrtí posledního velkého panovníka středověku Zikmunda Lucemburského, říkám: ‚Zemřel, aniž stačil uskutečnit svůj poslední největší politický koncept – spojení rakouských, uherských a českých zemí pod jedním vládcem. To se podařilo až po 89 letech, v roce 1526 Habsburkům, ale to už je zcela jiný příběh.‘ No, a ten příběh jsme po šesti letech, díky České televizi, připraveni divákům dovyprávět k dalšímu milníku dějin, vzniku Československa.

Spíš než o cílech mluvíme o snaze setřít prach z bust a desek kronik a z mrtvých jmen učinit v našem příběhu živé lidi. Dějepis je ten největší akční trhák, který kdo kdy napsal. Nenávisť, intriky, zbabělost, stejně jako nevěra, láska, čest a hrdinství, to všechno obsahuje v každé větě. Na rozdíl od fabulovaných příběhů ti, o kterých vyprávím, skutečně žili a konali. Mou snahou je vyprávět jejich příběhy tak, aby se o osudech statečných velikánů i malých zbabělců začali zase zajímat, protože to oni tehdy spoluvytvářeli dnešek.

Díváte se na mnohé události z trošku jiného úhlu. Přijde Vám, že události se v dějepise na školách učí někdy ne dostatečně atraktivně? Můžete dát alespoň jeden příklad?

Hlavní posun, vnímání historických osobností jako lidských bytostí, jsem již zmínil. Je-li historie akčním trhákem, pak dějepis je zřejmě nejtěžším předmětem na kvalitní výuku. Zkreslování dějepisu skončilo s pádem bolševismu, pro nějž je falzum krmnou směsí, i když v myslích mají setrvačnost. Chcete příklad? Již zmíněný Zikmund Lucemburský, jeden z největších evropských státníků konce vrcholného středověku, na nějž bychom měli být pyšní ne méně než na Karla IV., je pro většinu Čechů stále ta lstivá liška ryšavá, která nám upálila mistra Jana. Naopak husité, mytičtí hrdinové našich dějin, přivedli díky svému fundamentálnímu pojetí české země téměř ke zničení.

Nebezpečím je dnes spíš neumění dějiny učit. Jako dějepisář musíte být nejen znalec dějin, ale i psycholog, abyste uměl pochopit skryté důvody kroků hrdinů děje. Musíte mít dar zkratky, být skvělý vypravěč, jako scenárista a režisér filmu. Musíte posluchače nadchnout pro váš příběh.

Čím Vás fascinuje rod Habsburků, případně doba, ve které byli u moci?

Fascinující je už sama délka, po kterou Habsburkové Evropě vládli, a já bych spíš použil výraz, po kterou Evropu řídili. Byla to doba, kdy se Evropa utvářela a z toho plynuly trvalé tlaky na dosažení dominance ze strany ostatních. Pokud v některých obdobích jejich kredit poklesl, byl to ústup brutální síle. Nebyli holubicemi, to si nemohl dovolit v té době nikdo, ale přednost u nich měla vždy diplomacie, chcete-li chytrost či dokonce mazanost. A co mne fascinuje nejvíce, je fakt, v jakém klidu onen strašlivý žalář národů spravoval věci osmnácti zemí mluvících třemi desítkami jazyků. Mnohé národnosti nemají dodnes práva, která měly v habsburské monarchii. V technickém rozvoji patřila v Evropě na špici, v politice tam měla namířeno, bohužel příliš pomalu. Habsburky v tom zastavila jen válka a tehdejší národnostní blouznění politiků, kteří toužili po svých malých trůnech. Je smutné, že stejné nebezpečí nám hrozí i dnes.

Jaké oblíbené se těšili Češi u dynastie Habsburků? Který panovník nás měl nejraději a který naopak?

Nejdřív bych měl odmítnout dojem mého pasování na profesionálního odborníka historie, snad amatérského fanatika historie. Proto všechny série měly konzultanty v historících a odbornících. V případě Toulek s Ladislavem Smoljakem to byl doktor Marek, u Lucemburků profesorka Bobková a profesor Čornej a nyní dle mého názoru největší odborník na c. a k. dobu doktor Jiří Rak. Za sebe mohu říci, že ze studie materiálů jsem získal pocit, že dynastie neměla své zvláštní oblíbené národy, to jen my si to myslíme a rádi slyšíme, jacíže byli Čechové pašáci. Je třeba vědět, že Moravské pole nám střeoevropskou dominanci vzalo právě ve prospěch Habsburků. Navíc pojem toho, kdo je co, byl až do let Velké francouzské revoluce vnímán zcela jinak než dnes. Dnes bychom byli označeni, promiňte tu nadsázku, česky mluvícími poddanými Svaté říše římské, později národa německého, Rakouského císařství a Rakousko-Uherska. Otázka by měla znít jinak: Jak jsme si stáli v monarchii habsburské?, a na to je poměrně jednoduchá odpověď. Dobře.

Jak už jsem řekl, filozofie Habsburků byla v intencích: Jsme jedna rodina, každý trochu jiný, rodina, které vládne moudrý otec a všechny své děti má stejně rád. A proto je, když zlobí a protiví se vůli otce, vezme za flígr a zatřese jimi.

Ptejme se spíš, kteří Habsburkové si z nějakých důvodů našli osobní vztah k zemím Koruny české, potažmo k Praze. Nebylo jich zas tak málo: Rudolf II., který jako poslední dal Praze statut evropské metropole. Ferdinand Dobrotivý, který se po abdikaci v roce 1848 uchýlil do Prahy, kde si užíval císařský důchod. Následník Ferdinand d'Este, i když jeho láska k českým zemím, příznějme, vedla srdcem hraběnky Chotkové. Korunní princ Rudolf, jehož vztah ku Praze vedl srdci mnoha pražských dívek, protože v Praze to žilo. A tím posledním mohl být i poslední císař Karel I., pravda, nejspíš do doby, než jej jeho ministr zahraničí, hrabě Černín, v nejdůležitějším kroku, který mohl běh dějin hnát jinam, podrazil.

Jako nejvíc nepřátelský se může jevit s přihlédnutím k potlačení stavovského povstání a popravě 27 českých pánů císař Ferdinand II., z výše uvedených důvodů někdy zvaný Krvavý. Historická zkratka málokdy zmiňuje, že z oněch 27 českých pánů většina mluvila německy, jak bylo v té době normální. Zdůrazňuji to proto, že poprava nebyla národnostním sporem mezi Čechy a německy mluvícími Rakušany, ale sporem náboženským mezi katolíky a luterány, chcete-li protestanty napříč politickým spektrem, jak bychom řekli dnes. Císař popravu potvrdil až po celé noci rozmýšlení a dalo by se říci, že jen dělal svoji práci.

Mapujete historii rodu Habsburků v období trvajícím déle než 600 let. Z jakého období existuje nejvíce a nejpřesnějších informací a je nějaké období, o kterém toho moc nevíme?

Samozřejmě to platí od chvíle, kdy začíná být budován moderní stát, což se dá přiznat vládě Marie Terezie a pak kontinuálně dál. Právě mnohokrát kritizovaná habsburská byrokracie, kterou máme, mimochodem, úspěšně v genech i dnes, může za dokonalé zmapování chodu dynastie a tím i našich zemí.

Zvláště v období raného středověku jsme odkázáni na kroniky, v nichž literární i grafická úroveň často překonává jejich obsah. Ten je často tendenční podle náklonnosti toho kterého kronikáře či řádu, v němž působí k osobám v kronice vystupujícím. Je to znát například i ve Zbraslavské kronice, jednoznačně stranící Přemyslovcům a jmenovitě královně Elišce.

Který Habsburk je Vám osobně nejsympatičtější a proč?

Nejspravedlivější by byl žebříček aspoň Top 5, ale pokud si musím vybrat jen jednoho, pak z hlediska tragiky jeho osudu, potencionálního významu pro budoucnost monarchie a tím i Evropy u mne jednoznačně zvítězí ten poslední, císař Karel I. Moderní, dalo by se říci současný politik, s jasnou vizí, která dodnes neztratila na smyslu. Přesto je trochu nespravedlivé jmenovat jen jeho. Ale koneckonců vyberte si sami svého favorita mezi Habsburky při sledování sedmi dílů televizního dokumentu České televize a Agency Prague Cherry od 27. října 2016 pod názvem Habsburkové. Nebudete litovat.

Anotace jednotlivých děl

1. Zrod dynastie

Pozvolna rostl původně regionální význam hraběcího rodu ze švýcarského Aargau až do chvíle rozhodujícího střetu v boji o středoevropský prostor s Přemyslem Otakarem II. v bitvě na Moravském poli. Je to také chvíle i místo, odkud Habsburkové vstupují na trůn římského krále a Rudolf I. Habsburský se stává zakladatelem slávy a moci dynastie. Od toho okamžiku trvá vzájemné potýkání i prolínání obou živlů v 640 let dlouhé historii rodu. Netrvá dlouho a Habsburkové v osobě Rudolfova vnuka, zvaného Kaše, poprvé přirozenou volbou vstupují i na český trůn. Po jeho nečekané smrti jej ale ztrácejí a stávají se na mnoho let vedle Wittelsbachů jedním z nejtěžších soupeřů vládnoucích Lucemburků. Po tu dobu jsou, zvláště za vlády Karla IV., pro Habsburky vzorem a převzetí jejich moci cíle. Je tomu tak až do jejich vymření Lucemburků po meči. Ještě předtím však geniální strateg Zikmund Lucemburský připravil jednáními půdu pro další vývoj Svaté říše římské. A tak složitými cestami bojů i svatební diplomacie nakonec přece vstupuje na trůn, i v zájmu Lucemburků, jeden z jejich potomků po přeslici, byť Habsburk, Albrecht II. Ještě složitější život má jeho syn Ladislav Pohrobek, po jehož záhadné smrti začíná pro Habsburky nový z životních zápasů, tentokrát s Jagellonci. Trpělivost a čas přinese nakonec Habsburkům ovoce v podobě volby Fridricha III., kterému kurfiřti vložili v roce 1440 na hlavu římskou korunu. Habsburkové jsou na vrcholu. Už nikdy nebude králem či císařem Svaté říše římské nikdo jiný. Jejich filozofii jakoby nejlíp vystihoval bonmot básníka Rilkeho: Jakápak vítězství?! Vydržet, to stačí!

2. Po drahách hvězd

Trvá více jak dvě generace, než střídavé výsledky bitev i svatebních obřadů mění mocenský poměr sil. Habsburkové se vracejí na císařský stolec v osobě Ferdinanda I., který se stává tvůrcem nové mocné tváře habsburské monarchie. V té době již patří do léna rodu i území Španělska a dnešního Beneluxu. Španělská linie vládne mořím celého známého světa. Dosud nikdy nebylo území, jemuž vládnu, tak velké. Velké území ale znamená také velké problémy. Před jeho synem Maxmiliánem I. stojí nejen později úkol ubránit říši před tureckými nájezdy, ale i vyřešení rostoucích konfliktů mezi katolíky a protestanty. Daří se mu to díky umění kompromisu a schopnosti předvídat vývoj. Svatbou desetileté císařovy vnučky Marie a devítiletého Ludvíka Jagellonského v roce 1515 se vrací do habsburské náruče česká i uherská koruna. Stejně tak se mu daří zásobovat evropské královské a knížecí trůny potomky. Jedním z nich je i vnuk Karel V., který se stává prvním císařem světa, když vládne naráz 50 zemím všech tehdy známých kontinentů. Císařský dvůr v Madridu je přeplněn umělci, vědci a osobnostmi doby. Rozdělení obří říše po jeho smrti přinese mezi rodové linie dynastie prvek soupeření. S neskrývaným odporem přijal Maxmilián II. zprávy o průběhu tzv. Bartolomějské noci v Paříži a zavraždění tisíců protestantů. Do začátku třicetileté války zbývá 51 let. Přichází doba moru, chaosu, hořících hranic inkvizice i brutality náboženských konfliktů. A tehdy, v roce 1576, nastupuje na trůn Svaté říše římské Rudolf II., vychovávaný na španělském dvoře. Vrací Praze slávu a z provinčního města učiní město sídelní. Proslaví se podporou věd, hlavně astronomie a umění, písemně se zaváže dodržovat náboženské svobody. Období jeho vlády je nazýváno rudolfínskou dobou. Miluje přepych, hry a požívačnost je jeho druhou přirozeností. Bohužel se však díky onemocnění syfilis zhoršuje i jeho zdravotní a hlavně duševní stav. Císařský dvůr se hroutí do vznešeného chaosu. Nastává chvíle pro Rudolfova ctižádostivého bratra Matyáše. Nejprve tajně, později zcela nepokrytě s pomocí zákulisní podpory ostatních příslušníků rodu je na Rudolfa vyvíjen tlak na jeho abdikaci. Dojde ale jen k dohodě o rozdělení sfér vlivu, na trůn Matyáš usedá až po bratrově smrti. Je panovníkem váhavým a slabým. Proto již za jeho života jmenovaný následník Ferdinand II. má větší moc než sám panovník. Po nepřehledných tahanicích po smrti Matyáše se také nakonec ujímá vlády.

3. Válka, která změnila Evropu

Doba renesanční tolerance či chaotického bezvládí je ta tam. Monarchii vládne pevnou rukou ortodoxní katolík a jezuita Ferdinand II. a nikoho nenechává na pochybách, že si do vlády nenechá mluvit. Předvolební sliby o zachování Rudolfova Majestátu o náboženské svobodě zruší tím, že dokument přestřihne. Čechy se bouří, pražskou defenestrací začíná Stavovské povstání, které je po třech letech na hlavu poraženo, v případě 27 českých pánů na Staroměstském náměstí v roce 1621 pak doslova. Ferdinand II. zahajuje tvrdou katolizaci země a ústavně zavede absolutismus. Začíná první vlna emigrace české inteligence, zemi opouští protestantská společenská elita. V Evropě zuří třicetiletá válka, která se sice odehrává mimo česká území, ale její ničivý vliv se projevuje i zde. Dalších jedenáct let po jeho smrti ještě pokračovala válka, kterou se nedaří ukončit ani následníkovi Ferdinandovi III. Nad naivními fanatiky vítězí obchodníci se smrtí, nejmocnějším z nich se stane Albrecht z Valdštejna. Během dalších let postupně ztrácejí Habsburkové vliv na území Svaté říše římské a ta zůstává součástí habsburské říše jen formálně. Ferdinand III. má 11 dětí, ale když tři z jeho synů umírají v dětském věku, na trůn usedá čtvrtý z nich - Leopold I.

4. Matka dvou císařů

Nadále slábne vliv rodu v říši, kde zvláště v západní části ustupují Habsburkové tlaku Francie a emancipačním snahám německých území. Josef I. tak dědí zemi po otci ve složité době. Mimo Česká televize – Tiskové oddělení Kavčí hory, 140 70 Praha 4 T: +420 261 133 312 F: +420 261 218 599

zmíněných tlaků Francie začínají vnitrozemské problémy s územím Uher, nemluvě o stále se opakujících nájezdech Turků. Války vedou k vysokým daním a vysoké daně k lidovým bouřím. Josef I. je dokonce krátkodobě v roce 1707 sesazen uherským sněmem, ale na trůn se vrací. Má na svou dobu tragicky malý počet potomků, hlavně proto že již brzy po svatbě učiní svou manželku neplodnou, když ji nakazí nemocí syfilis. Nakonec Josef I. náhle umírá ve věku pouhých 33 let na neštovice. Karel VI. měl stejně jako jeho otec Leopold I. jazykové a hudební nadání. K vídeňskému trůnu měl získat i trůn španělský, ale to by porušilo dosavadní rovnováhu sil. Znovu vypukly války, které Karel VI. ukončil až mírovou smlouvou v Rastatte v roce 1714. Dynastie ztrácí území v Itálii i na Balkáně a slabost monarchie jde jen těžko zakrýt. Nadále sílí i odstředivé snahy v Uhrách. Karel VI. na ně reaguje pragmatickými ústupky. Vstřícnost k požadavkům uherské šlechty kompenzuje zajištěním nástupnictví pro své děti i v případě, že by nezanechal mužské potomky. Když v roce 1740 umíral, byl posledním mužským příslušníkem habsburské dynastie. Dál pokračoval rod díky svatbě Marie Terezie s Františkem I. Lotrinským jako rod habsbursko-lotrinský. Jako císařovna byla Marie Terezie vnímána a označována, ale z faktického a politického hlediska korunována být jako žena nemohla. Atributy titulu tedy získal manžel, ale vládla právě ona a stala se jednou z nejvýraznějších osobností nejen habsburské dynastie, ale evropské politiky vůbec. Manželství dlouho bránilo mocenské zájmy ostatních velkých hráčů evropské politiky, ale řada drobných válek, jak bylo zvykem, vše vyjasnila. Někdo ztratil, někdo získal, něco spravily handly válečných zisků a v roce 1736, když František Štěpán o ruku Marie Terezie požádal, sňatku už nic nestálo v cestě. Nová evropská mocnost Prusko cítí v osobě ženy na habsburském trůně příležitost k územním a politickým ziskům. Vyhlašuje své požadavky a neustále je stupňuje. Mýlí se však ve víře ve slabost ženy. Marie Terezie vstupuje do války, v níž první bitvu sice prohrává, ale začíná tak řada válek o tzv. rakouské dědictví. Marie Terezie získává spojence a z armády (otcem zanedbané) buduje novou sílu. Získává dalších celkem dvacet královských a vévodských titulů, získává silnou vojenskou podporu i v Uhersku. Stihne родit i dostatek následníků, čímž zajišťuje kontinuitu budoucí vlády. Po mnoha bitvách jsou Prusko i Rakousko válkami i střídavými úspěchy unaveny a v roce 1742 dochází v Berlíně k podpisu mírové dohody. To znamená pro Rakousko další ztráty, které jsou vnímané i v dosud loajálních zemích říše jako projev slabosti a odstředivé tendence sílí. Prusko nutí Rakousko k dalším ústupkům, které jsou stvrzované novými mírovými smlouvami. Jen díky diplomatickým ohledům nejsou nazývány smlouvami kapitulacími. Přesto Marie Terezie pro manžela udrží titul římskoněmeckého císaře. Dva roky po skončení sedmileté války mezi Rakouskem a Pruskem umírá František a titul získává Josef II., nejstarší z jeho synů s Marií Terezií. Vládne po boku matky až do roku 1790. Je autorem i realizátorem převratných změn, které posunují Rakousko blíže novověku. Během své vlády vydal na 6000 výnosů, mj. zrušení cenzury, nevolnictví a trestu smrti. Nepolitický titul „matka dvou císařů“ dává doba Marii Terezií po smrti Josefa II. a nástupu jeho bratra Leopolda II. na císařský trůn. Zdá se být dobrým panovníkem, ale umírá po pouhých dvou letech vlády.

5. Smrt vznešených cílů

Leopold II. usedá na císařský trůn, který se otrásá. Leopold II. se bojí nejen o trůn habsburský, ale tak jako ostatní mocní o celou Francii a Evropu. Mají proč. To, co přijde, otřese řády světa a přinese nevídané hrůzy. Přijde Velká francouzská revoluce. Králové ztrácejí nejen trůny, ale i své hlavy. Leopold se chystá zasáhnout, ale umírá nečekaně po pouhých dvou letech vlády. Další císař v krátké době nosí jméno František II. Ujímá se vlády v éře muže, který se nechává titulovat císařem, aniž by mu to rodokmen dovoloval. Napoleon Bonaparte je síla, která hýbe Evropou a zcela ji mění válečnými masakry a vítězstvími. V roce 1806 se František II. vzdává po staletích koruny Svaté říše římské. Přestává platit římská císařská hodnost a vláda dosavadního císaře Svaté říše římské se scvrkává na vládu nad rodovými državami v obou podhůřích Alp, české kotlině a uherských stepích. Po téměř třiceti letech je Napoleonovi ponechán císařský titul, císařská garda a bohatá apanáž. Slušná odměna za třicet let válek a miliony mrtvol. Jeho pokus o návrat zůstane pokusem. Vídeňský Česká televize – Tiskové oddělení Kavčí hory, 140 70 Praha 4 T: +420 261 133 312 F: +420 261 218 599

kongres definitivně ukončuje evropský válečný požár. Ale nic není jako dřív. Nad trůny se smráká a vpřed se dostávají technokraté moci bez ohledu na původ. Jedním z nejdůležitějších kroků kongresu je ustavení Německého spolku, státního útvaru v původním územním uspořádání Svaté říše římské národa německého, pod vedením Rakouska. A tak, když v roce 1835 František II. umírá, má jen titul císaře rakouského bez faktické moci. Prosazuje se vliv parlamentů a vlády. A vláda v Rakousku má jméno kníže Metternich. Nová doba přináší nové fenomény, tím nejsilnějším je Prusko a jeho emancipační snahy. Jejich symbolem pak Bismarck. Vlády v císařství se ujímá Ferdinand V., slabý a nemocný vládce laskavého vystupování. Bohužel právě laskavost byla tou poslední vlastností, kterou v té době trůn potřeboval. Rok 1848 je jako povodeň, jen ulicemi se namísto vody valí krev.

6. Soumrak bohů

Jako povodeň se Evropou valí vlna revolucí, vzpour a povstání. Mísí se v nich příčiny sociální i nově nacionální. Pojem národ začíná znamenat více než dynastie. Chaos nemine ani Rakousko. Zdá se, že na lid se musí s přísností. Ferdinand se vzdává trůnu ve prospěch mladičkého Františka Josefa I. Končí všechna privilegia z let minulých a nečekaně tvrdý absolutistický režim mladého panovníka rázně ukončuje naděje revolucionářů a anarchistů. František Josef I. zabrání revoluci, ale říše se drolí dál. Význam Rakouska začíná být ve změnách pomalé, byť v hospodářství a kultuře patří na stále na vrchol. Byrokratický stát a konzervativní armáda přinášejí další nové ztráty vlivu. Rakousko už není vůdcem, je jedním z řady a dál slábne. Rozklad je pozvolný, ale nedokáže zabránit většímu zlu, válce, která je později nazvána světovou. Emancipační snahy přinesou samostatnost Německa a dualitu Uherska. Císař František Josef I. prožívá i sérii osobních tragédií antického rozměru. Přesto je mondénní Vídeň po definitivním skončení tureckých válek jedním z center Evropy. Ve víru jeho valčíků jsou ale slyšet disharmonické tóny.

7. Pád orlů

Císař František Josef I. vládne pevnou rukou, ale blížící se dvacáté století přináší tendence, o kterých předkové neměli nejmenší tušení a na počátku své vlády je neměl ani císař sám. Politické uspořádání Evropy nastolené kdysi Vídeňským kongresem a dalšími smlouvami je neudržitelné. Přichází století elektřiny a páry. Vytvářejí se zcela nové a ekonomicky silné třídy obyvatelstva. Sjednocuje se Německo. Jeho expanze mezi velmoci je prudká a nezastavitelná. O své se hlásí Rusko, zatímco Francie a Anglie nemíní ustoupit z pozic. A přes oceán se po světě rozhlíží Amerika. Svět potřebuje nové hranice. Je jasné, že dojde k novému zásadnímu střetu. Připraveni jsou všichni. Čeká se jen na záminku či něčí chybu. Ta přichází v létě roku 1914. Podrobný příběh napětí na zadním dvorku Evropy, jak říkají Balkánu mocní doby, vyústí v dosud nevídanou katastrofu. Postupně se celý svět pouští do války, o níž netuší, že smete i své původce a iniciátory a že je i jejich poslední válkou. Nová doba přinese i novou podobu umírání. Tanky, letadla, kulometry, plyn. To přinese start dvacátého století. Ještě čtyři roky je na trůnu František Josef I. Ale vládnou již jen generálové. Císař v roce 1918 umírá ve věku 86 let jako symbol končícího světa. Novým a posledním rakouským císařem a českým králem je arcivévoda Karel, prasynovec císaře Františka Josefa I. Ale je příliš pozdě. Jeho pokusy ukončit okamžitě válku a nastolit nový pořádek narážejí na nové mocenské zájmy a nezáměr. Nikdo v Evropě sice už nechce válčit, ale ani jednat o zachování statusu quo. Hrouť se říše i trůny. Chaos, jak tomu ve vesmíru je vždy, vede k novým řádům. Jak se ukáže ne na dlouho, bohužel.

režie a kamera: Emil Kopřiva

scénář: Vladimír Mertlík

průvodce pořadem: Pavel Kříž

komentář čte: Jan Kanyza

pověřený kreativní producent: Milan Vacek

Kontakt pro média

Daniel Maršalík

Tel.: (+420) 261 137 521

Mob.: (+420) 606 464 922

daniel.marsalik@ceskatelevize.cz

fotografie

<ftp://ceskatelevize.cz/>

pavel.kral@ceskatelevize.cz